

WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (druga izba)

z dnia 12 grudnia 2006 r. *

W sprawie T-155/04

SELEX Sistemi Integrati SpA, poprzednio Alenia Marconi Systems SpA, z siedzibą w Rzymie (Włochy), reprezentowana przez adwokata F. Sciaudonego,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowanej przez P. Olivera i L. Visaggia, a następnie przez A. Bouqueta, L. Visaggia i F. Amata, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

popieranej przez

Europejską Organizację ds. Bezpieczeństwa Żeglugi Powietrznej (Eurocontrol), reprezentowaną przez adwokatów F. Montaga i T. Wessely'ego,

interwenient,

* Język postępowania: włoski.

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności lub zmianę decyzji Komisji z dnia 12 lutego 2004 r. oddalającej skargę złożoną do niej przez skarżącą w sprawie domniemanego naruszenia przez Eurocontrol postanowień traktatu WE z zakresu konkurencji,

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (druga izba),

w składzie: J. Pirrung, prezes, A.W.H. Meij i I. Pelikánová, sędziowie,
sekretarz: C. Kristensen, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 31 stycznia 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Ramy prawne

1. *Podstawy prawne Eurocontrolu*

- 1 Europejska Organizacja ds. Bezpieczeństwa Żeglugi Powietrznej (Eurocontrol), międzynarodowa organizacja o zasięgu regionalnym, została ustanowiona przez

kilka państw europejskich, będących lub niebędących członkami Wspólnoty, na podstawie międzynarodowej konwencji o współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa żeglugi powietrznej z dnia 13 grudnia 1960 r., kilkakrotnie nowelizowanej, a następnie zmienionej i skoordynowanej w protokole z dnia 27 czerwca 1997 r. (zwanej dalej „konwencją”) w celu wzmocnienia współpracy państw będących stronami konwencji w dziedzinie żeglugi powietrznej i rozwijania wspólnych działań między nimi mających na celu osiągnięcie harmonizacji i integracji koniecznej do wprowadzenia jednolitego systemu zarządzania ruchem lotniczym Air traffic management (ATM). Wprawdzie konwencja formalnie nie weszła jeszcze w życie, ponieważ nie została ratyfikowana przez wszystkie państwa będące jej stronami, jednak jej postanowienia są stosowane tymczasowo od 1998 r. na podstawie decyzji stałej komisji Eurocontrolu z grudnia 1997 r. Włochy przystąpiły do Eurocontrolu w dniu 1 kwietnia 1996 r. W 2002 r. Wspólnota i jej państwa członkowskie podpisały protokół, który dotychczas nie wszedł w życie, w sprawie przystąpienia Wspólnoty Europejskiej do Eurocontrolu. Wspólnota zadecydowała o przyjęciu tego protokołu w decyzji Rady 2004/636/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. dotyczącej zawarcia przez Wspólnotę Europejską protokołu w sprawie przystąpienia Wspólnoty Europejskiej do Eurocontrolu (Dz.U. L 304, str. 209). Od 2003 r. niektóre postanowienia tego protokołu stosowane są tymczasowo w oczekiwaniu na jego ratyfikację przez wszystkie państwa.

2. *Prawo wspólnotowe*

- 2 W dyrektywie Rady 93/65/EWG z dnia 19 lipca 1993 r. w sprawie definicji i korzystania ze zgodnych specyfikacji technicznych dla zamówień na sprzęt i systemy zarządzania ruchem powietrznym (Dz.U. L 187, str. 52) zmienionej dyrektywą Komisji 97/15/WE z dnia 25 marca 1997 r. przyjmującą normy Eurocontrol (Dz.U. L 95, str. 16) Rada przewidziała wydanie wspólnotowych specyfikacji technicznych w zakresie ATM na podstawie odpowiednich specyfikacji technicznych ustalonych przez Eurocontrol.

3 Artykuły 1–5 dyrektywy 93/65 mają następujące brzmienie:

„Artykuł 1

Niniejsza dyrektywa stosuje się do definicji i korzystania ze zgodnych specyfikacji technicznych dla zamówień sprzętu i systemów zarządzania ruchem powietrznym, a w szczególności:

- systemów łączności,
- systemów kontroli,
- systemów automatycznego wspomaganie kontroli ruchu powietrznego, oraz
- systemów nawigacyjnych.

Artykuł 2

Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) specyfikacja techniczna oznacza techniczne wymagania zawarte w szczególności w dokumentacji przetargowej określającej cechy pracy, materiału, produktu lub dostawy oraz umożliwiające opisanie danej pracy, materiału, produktu czy

dostawy w sposób obiektywny i odpowiadający zastosowaniu, do którego ma być przeznaczona przez zamawiającego. Takie techniczne opisy mogą obejmować jakość, wyniki, bezpieczeństwo oraz wymiary, jak również wymagania dotyczące materiału, produktu lub dostawy w zakresie zapewnienia jakości, terminologii, symboli, testów oraz metod testowania, pakowania, oznaczania i etykietowania;

- b) norma oznacza specyfikację techniczną zatwierdzoną przez uznany organ normalizacyjny do wielokrotnego lub ciągłego stosowania, przy czym zgodność z normą zasadniczo nie jest obowiązkowa;

- c) norma Eurocontrol oznacza obowiązkowe elementy specyfikacji Eurocontrol dotyczące fizycznych cech, konfiguracji, materiału, wyników, personelu lub procedury, której jednolite zastosowanie jest uznawane za podstawowe dla wdrażania zintegrowanego systemu służby ruchu powietrznego (ATS) (obowiązkowe elementy tworzą część dokumentu normy Eurocontrol).

Artykuł 3

1. Komisja zgodnie z trybem określonym w art. 6 wskaże i przyjmie normy Eurocontrol oraz późniejsze zmiany Eurocontrol do takich norm, w szczególności te, które dotyczą obszarów wymienionych w załączniku I, które to normy następnie staną się obowiązkowe zgodnie z prawem Wspólnoty. Komisja opublikuje odniesienia do wszystkich obowiązkowych technicznych specyfikacji w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich.

2. W celu zapewnienia, by załącznik I wymieniający normy Eurocontrol, które mają zostać opracowane [...] [był] jak najbardziej kompletn[y], Komisja w trybie określonym w art. 6 oraz w porozumieniu z Eurocontrol może, tam gdzie to stosowne, dostosować załącznik I zgodnie ze zmianami dokonanyymi przez Eurocontrol.

[...]

Artykuł 4

W celu uzupełnienia, tam gdzie to konieczne, procesu wprowadzania w życie norm Eurocontrol Komisja może wydać upoważnienia normalizacyjne europejskim organom normalizacyjnym zgodnie z dyrektywą 83/189/EWG oraz w porozumieniu z Eurocontrol.

Artykuł 5

1. Bez uszczerbku dla dyrektyw 77/62/EWG i 90/531/EWG państwa członkowskie podejmą wszelkie niezbędne działania celem zapewnienia, aby w ogólnych dokumentach i specyfikacjach dotyczących każdego kontraktu cywilne organy przyznające, zdefiniowane w załączniku II, odwoływały się do specyfikacji przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą przy okazji zakupu sprzętu do nawigacji lotów.

2. W celu zapewnienia, że załącznik II jest możliwie kompletny, państwa członkowskie powiadomią Komisję o wszelkich zmianach wprowadzonych do swoich wykazów. Komisja dokonuje zmian w załączniku II zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 6”.

Okoliczności leżące u podstaw sporu i postępowanie poprzedzające wniesienie skargi

1. Rola i działalność Eurocontrolu

- 4 Dla osiągnięcia celu w postaci rozwinięcia jednolitego systemu zarządzania ruchem lotniczym w Europie Eurocontrol rozwija, koordynuje i planuje wprowadzenie paneuropejskich strategii i odnoszących się do nich planów działania z udziałem władz krajowych, dostawców usług w zakresie żeglugi powietrznej, cywilnych i wojskowych użytkowników przestrzeni powietrznej, lotnisk, przemysłu, organizacji zawodowych i zainteresowanych instytucji europejskich. W ramach niniejszego postępowania mamy do czynienia jedynie z trzema dziedzinami działalności Eurocontrolu.

- 5 Pierwsza dziedzina działalności, której dotyczy niniejsze postępowanie, to działalność w zakresie normalizacji, regulacji i walidacji. W ramach celów wyznaczonych w konwencji państwa będące członkami Eurocontrolu w szczególności zgodziły się przyjąć i stosować „wspólne normy i specyfikacje” w sektorze żeglugi powietrznej. Określenie tych norm i specyfikacji powierzone zostało Eurocontrolowi. Normy i specyfikacje są konkretnie przygotowywane przez agencję, organ wykonawczy Eurocontrolu podlegający radzie organizacyjnej złożonej z przedstawicieli państw będących członkami Eurocontrolu (zwierzchników administracji lotnictwa cywilnego każdego państwa będącego członkiem organizacji), do której należy decyzja o przyjęciu przygotowanych norm technicznych. Eurocontrol prowadzi działalność normalizacyjną w szczególności w ramach programu Eatchip (europejski program integracji i harmonizacji kontroli ruchu lotniczego), który został ustanowiony w 1990 r. przez Europejską Konferencję Lotnictwa Cywilnego (ECAC) w celu osiągnięcia harmonizacji, a następnie ostatecznej integracji systemów ATM w państwach będących członkami konferencji.

6 Do chwili obecnej trzy normy przygotowane przez Eurocontrol zostały przyjęte przez Komisję w charakterze wspólnotowych specyfikacji technicznych w rozumieniu dyrektywy 93/65 [zob. dyrektywa 97/15 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 2082/2000 z dnia 6 września 2000 r. przyjmujące normy Eurocontrolu i zmieniające dyrektywę 97/15 (Dz.U. L 254, str. 1), zmienione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 980/2002 z dnia 4 czerwca 2002 r. (Dz.U. L 150, str. 38)]:

— norma Eurocontrolu dla bezpośredniej wzajemnej wymiany danych (OLDI);

— norma Eurocontrolu dla prezentacji danych dotyczących służb ruchu lotniczego (ADEXP);

— norma Eurocontrolu zwana „Wymianą danych lotu — dokumentem kontroli interfejsu” (FDE-ICD).

7 Druga dziedzina działalności, której dotyczy niniejsza sprawa, to zadania Eurocontrolu z zakresu badań i rozwoju, które polegają, po pierwsze, na koordynowaniu krajowych polityk w zakresie badań i rozwoju w dziedzinie żeglugi powietrznej, a po drugie, na prowadzeniu wspólnych akcji w zakresie badań i rozwoju nowych technologii w tym sektorze. W ten sposób Eurocontrol powoduje rozwijanie i dokonuje zakupu prototypów sprzętu i systemów ATM, na przykład systemów kontroli radarowej, co umożliwi mu określenie i zatwierdzenie nowych norm i specyfikacji technicznych. Jednym z systemów rozwiniętych w ten sposób jest system radarowy ARTAS, dla którego przedsiębiorstwo Thomson-CSF (obecnie znane pod nazwą Thales) w następstwie przetargu podpisało umowę w sprawie rozwoju. W ramach tej działalności Eurocontrol wprowadził system dotyczący praw własności intelektualnej związanych z prototypami rozwijanymi przez przedsiębiorstwa, z którymi organizacja ta zawarła umowy w sprawie własności intelektualnej w odniesieniu do oprogramowania. Dostęp do tych praw własności intelektualnej przez inne przedsiębiorstwa, konkurencyjne w późniejszym okresie, a w szczególności

ności bezpłatność tego dostępu zależy w istocie od kwestii, czy strona umowy specjalnie opracowała to oprogramowanie w ramach danej umowy na badania zawartej z Eurocontrollem, czy też chodzi o wcześniej istniejące i ponownie wykorzystywane produkty.

- 8 Trzecia i ostatnia dziedzina działalności, której dotyczy niniejsza sprawa, to wsparcie udzielane na rzecz organów administracji państw będących członkami Eurocontrolu na ich wnioski, w szczególności w zakresie planowania, specyfikacji i tworzenia usług oraz systemów ATM. W ramach tej działalności Eurocontrol może w szczególności zostać wezwany do udzielenia wsparcia krajowym organom ds. kontroli ruchu powietrznego w ustanowieniu procedur przetargowych dotyczących dostawy sprzętu i systemów ATM.

2. Postępowanie poprzedzające wniesienie skargi

- 9 Skarżąca, czyli spółka SELEX Sistemi Integrati SpA (poprzednio Alenia Marconi Systems SpA), od 1961 r. prowadzi działalność w sektorze systemów zarządzania ruchem lotniczym. W dniu 28 października 1997 r. złożyła ona skargę do Komisji na podstawie art. 3 ust. 2 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81] i [82] traktatu WE (Dz.U. 1962, 13, str. 204), w której zwróciła uwagę Komisji na kilka rzekomych naruszeń reguł konkurencji popełnionych przez Eurocontrol w ramach wykonywania zadań w zakresie standaryzacji w odniesieniu do sprzętu i systemów ATM (zwaną dalej „skargą do Komisji”).

- 10 W skardze do Komisji zostały odniesione następujące zarzuty:
- system zarządzania prawami własności intelektualnej dotyczący zawartych przez Eurocontrol umów rozwoju i zakupu prototypów nowych systemów, podsystemów hardware i software przeznaczonych do zastosowania w zakresie ATM może stwarzać faktyczne monopole w produkcji systemów, które następnie są przedmiotem normalizacji ze strony Eurocontrolu;
  - sytuacja ta jest tym groźniejsza, że Eurocontrol nie wprowadził w życie środków zapewniających przestrzeganie zasady przejrzystości, otwartości i niedyskryminacji w związku z zakupem prototypów systemów i podsystemów wykorzystywanych w celu określenia norm;
  - z obecnego systemu wynika ponadto, że przedsiębiorstwa dostarczające prototypy wykorzystywane w celach normalizacji znajdują się w szczególnie korzystnej sytuacji w porównaniu z ich konkurentami w ramach przetargów publicznych organizowanych przez władze krajowe w celu zakupu sprzętu ATM.
- 11 Skarżąca uzupełniła skargę pismami z dnia 15 maja i 29 września 1998 r.
- 12 W dniu 3 listopada 1998 r. pismem sygnowanym przez dyrektorów generalnych Dyrekcji Generalnej (DG) ds. Konkurencji oraz Dyrekcji Generalnej ds. Transportu (zwanym dalej „pismem z dnia 3 listopada 1998 r.”) Komisja wezwała Eurocontrol do przedstawienia uwag w przedmiocie złożonej do niej skargi. Do pisma tego

załączona była krótka analiza sporządzona przez służby Komisji, w której zostały wyjaśnione problemy mogące wynikać z działalności Eurocontrolu zakwestionowanej w skardze do Komisji, w szczególności w odniesieniu do funkcjonowania rynku wewnętrznego produktów, systemów i usług ATM. Komisja podkreśliła jednak, że ta analiza nie przesądzała o zastosowaniu wspólnotowych reguł konkurencji w niniejszym przypadku. W dniu 12 listopada 1998 r. Komisja poinformowała skarżącą o istnieniu i treści pisma z dnia 3 listopada 1998 r.

- 13 W odpowiedzi na wezwanie Komisji Eurocontrol przedstawił swoje uwagi w przedmiocie skargi do Komisji w piśmie z dnia 2 lipca 1999 r., w skład którego wchodziło dwustronicowe pismo przewodnie oraz dwunastostronicowe uwagi. Uwagi te zostały przekazane skarżącej w piśmie Komisji z dnia 12 sierpnia 1999 r., która zajęła wobec nich stanowisko w pismach z dnia 14 lutego i 28 marca 2000 r.
- 14 Pismem z dnia 15 czerwca 2000 r. Komisja poinformowała skarżącą, że jej zdaniem okoliczności faktyczne przedstawione w złożonej do niej skardze nie wchodziły w zakres zastosowania art. 82 WE oraz że w każdym razie nie umożliwiały jej one stwierdzenia naruszenia tego artykułu. Pismami z dnia 15 stycznia 2001 r. i z dnia 2 sierpnia 2002 r. skarżąca podtrzymała swoje stanowisko. Pismem z dnia 25 września 2003 r., zgodnie z art. 6 rozporządzenia Komisji (WE) nr 2846/98 z dnia 22 grudnia 1998 r. w sprawie przesłuchania stron w określonych procedurach na podstawie art. [81] i [82] traktatu WE (Dz.U. L 354, str. 18), Komisja wskazała jednak skarżącej, że uznała uzasadnienie przedstawione w złożonej do niej skardze za niewystarczające do jej uwzględnienia. Pismem z dnia 14 listopada 2003 r. skarżąca stwierdziła po raz kolejny, że jej stanowisko nie uległo zmianie.
- 15 Pismem z dnia 12 lutego 2004 r. Komisja odrzuciła złożoną do niej skargę (dalej zwaną „zaskarżoną decyzją”), potwierdzając w istocie stwierdzenia wyrażone w piśmie z dnia 25 września 2003 r. W zaskarżonej decyzji Komisja ocenia w szczególności, że:

- wspólnotowe reguły konkurencji w zasadzie znajdują zastosowanie do organizacji międzynarodowych takich jak Eurocontrol, pod warunkiem że konkretna działalność może zostać uznana za działalność gospodarczą;

- działalność Eurocontrolu będąca przedmiotem skargi do Komisji nie ma charakteru gospodarczego, a więc Eurocontrolu nie można uznać za przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 82 WE, a nawet przy uznaniu tej działalności za działalność przedsiębiorstwa w każdym razie nie narusza ona art. 82 WE;

- działalność w zakresie normalizacji technicznej leży w ogólnym interesie i jest wykonywana przez Eurocontrol nieodpłatnie, nie w celu zarobkowym ani prywatnym, ani nie ma na celu nakładania opłat czy warunków świadczenia usług na rzecz użytkowników, co wyklucza charakter gospodarczy tej działalności;

- w odniesieniu do zakupu prototypów i kwestii zarządzania prawami własności intelektualnej skarga do Komisji nie przytacza żadnej szczególnej okoliczności faktycznej stanowiącej nadużycie pozycji dominującej;

- w odniesieniu do systemu prawa własności intelektualnej Eurocontrol udostępnia nieodpłatnie zainteresowanym przedsiębiorstwom prawa własności intelektualnej nabyte przez tę organizację w ramach jej działalności w zakresie badań i rozwoju, i nawet uznając zarządzanie prawami własności intelektualnej za działalność gospodarczą, fakt, że przedsiębiorstwa biorące uprzednio udział w działalności z zakresu badań i rozwoju mają przewagę techniczną, którą mogą wykorzystać w ramach przetargów publicznych, nie może stanowić nadużycia pozycji dominującej po stronie Eurocontrolu;

- w odniesieniu do działalności Eurocontrolu polegającej na udzielaniu wsparcia na rzecz organów administracji krajowej na jej wniosek Komisja stwierdza w decyzji, że nie może ona stanowić działalności gospodarczej, ponieważ wsparcie jest udzielane nieodpłatnie, a w ramach tej działalności Eurocontrol nie dysponuje ponadto uprawnieniami decyzyjnymi, które należą wyłącznie do organów administracji krajowej.

Postępowanie przed Sądem i żądania stron

- 16 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 23 kwietnia 2004 r. skarżąca wniosła niniejszą skargę.
- 17 Pismem z dnia 1 września 2004 r. złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 2 września 2004 r. Eurocontrol złożył wniosek o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta w celu poparcia wniosków Komisji.
- 18 Postanowieniem z dnia 25 października 2004 r. prezes drugiej izby Sądu, na podstawie art. 116 § 6 regulaminu Sądu, dopuścił Eurocontrol do sprawy w charakterze interwenienta w celu poparcia wniosków Komisji poprzez przedstawienie swoich uwag w toku procedury ustnej.
- 19 Pismem złożonym w dniu 25 lutego 2005 r. skarżąca złożyła wniosek o zażądanie od Komisji w ramach środków organizacji postępowania przedstawienia pisma z dnia 3 listopada 1998 r. oraz wszystkich innych dokumentów sporządzonych przez jej służby w trakcie postępowania administracyjnego, analiz technicznych, ewentualnej korespondencji jej służb z Eurocontroliem oraz dokumentów przedłożonych przez Eurocontrol.

- 20 Pismem z dnia 11 marca 2005 r. złożonym w dniu 18 marca 2005 r. Komisja przedstawiła pismo z dnia 3 listopada 1998 r. Stwierdzając, że nie posiada innych dokumentów, których włączenie do akt niniejszej sprawy mogłoby być użyteczne, oraz że wniosek skarżącej miał charakter ogólny i pozbawiony uzasadnienia, Komisja sprzeciwiła się ponadto pozostałej części wniosku skarżącej.
- 21 Decyzją z dnia 5 kwietnia 2005 r. prezes drugiej izby Sądu wezwał interwenienta, na podstawie art. 64 § 3 lit. b) regulaminu, do przedstawienia uwag.
- 22 Pismem złożonym w sekretariacie w dniu 27 kwietnia 2005 r. skarżąca wniosła o zarządzenie przeprowadzenia środków dowodowych w postaci przesłuchania świadków i przedstawienia dokumentów przez Komisję oraz podniosła trzy nowe zarzuty, oparte odpowiednio na oczywistym błędzie w ocenie okoliczności faktycznych i prawnych, naruszeniu obowiązku staranności i bezstronności oraz nadużyciu władzy wynikającym z naruszenia prawa skarżącego do uzyskania informacji oraz zasady kontrydiktoryjności.
- 23 Interwenient przestawił swoje uwagi w dniu 15 czerwca 2005 r.
- 24 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (druga izba) postanowił otworzyć procedurę ustną bez uprzedniego zarządzania przeprowadzenia środków dowodowych. Sąd zdecydował jednak o zadaniu pytań stronom, na które miały one udzielić odpowiedzi ustnej w trakcie rozprawy.

- 25 Na rozprawie w dniu 31 stycznia 2006 r. wysłuchane zostały wystąpienia stron i ich odpowiedzi na pytania Sądu. W następstwie uwag Sądu skarżąca wprowadziła kilka zmian do jej początkowych żądań.
- 26 W następstwie tych zmian skarżąca wnosi do Sądu o:
- stwierdzenie nieważności lub zmianę zaskarżonej decyzji;
  - obciążenie Komisji kosztami i wydatkami związanymi z postępowaniem.
- 27 Komisja, popierana przez interwenienta, wnosi do Sądu o:
- oddalenie skargi;
  - obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

1. *W przedmiocie dopuszczalności wniosku skarżącej o stwierdzenie nieważności lub zmianę zaskarżonej decyzji*

- 28 Skarżąca nie precyzuje, czy wniosek o zmianę [zaskarżonej decyzji] należy uważać za żądanie ewentualne. W każdym razie, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, sąd

wspólnotowy w ramach wykonywanej przez siebie kontroli legalności nie jest właściwy do kierowania nakazów do instytucji lub do ich zastępowania, ponieważ do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku wydanego w związku ze skargą o stwierdzenie nieważności, zobowiązana jest zainteresowana instytucja (wyroki Sądu z dnia 27 stycznia 1998 r. w sprawie T-67/94 Ladbroke Racing przeciwko Komisji, Rec. str. II-1, pkt 200 oraz z dnia 15 września 1998 r. w sprawach połączonych T-374/94, T-375/94, T-384/94 i T-388/94 European Night Services i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-3141, pkt 53).

- 29 W konsekwencji pierwsze żądanie skarżącej należy odrzucić jako niedopuszczalne w zakresie, w jakim dotyczy ono zmiany zaskarżonej decyzji.

2. W przedmiocie dopuszczalności nowych zarzutów skarżącej

Uwagi stron

- 30 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 27 kwietnia 2005 r. skarżąca przedstawiła trzy nowe zarzuty, oparte odpowiednio na oczywistym błędzie w ocenie okoliczności faktycznych i prawnych, naruszeniu obowiązku staranności i bezstronności oraz nadużyciu władzy wynikającym z naruszenia prawa skarżącego do uzyskania informacji oraz naruszenia zasady kontrydiktoryjności.
- 31 Skarżąca uzasadnia przedstawienie nowych zarzutów po zamknięciu procedury pisemnej ujawnieniem nowych okoliczności faktycznych w toku postępowania w rozumieniu art. 48 regulaminu. Zdaniem skarżącej, złożenie przez Komisję pisma z dnia 3 listopada 1998 r. w załączeniu do jej uwag z dnia 11 marca 2005 r. stanowi bowiem nową okoliczność. W piśmie przedstawionym w dniu 27 kwietnia 2005 r.

skarżąca podnosi, że dopiero z lektury odpowiedzi na skargę, do której załączone było pismo dyrektora Eurocontrolu z dnia 2 lipca 1999 r., dowiedziała się ona o fakcie, że pismo z dnia 3 listopada 1998 r. nie było zwykłym pismem przekazującym skargę złożoną do Komisji, lecz że zawierało ono również analizę tej skargi podpisaną przez dwóch dyrektorów generalnych Komisji.

- 32 Komisja wniosła o odrzucenie nowych zarzutów jako niedopuszczalnych. Zdaniem Komisji, skarżąca miała wystarczającą wiedzę o wysłaniu, treści i sygnatariuszach pisma z dnia 3 listopada 1998 r. na podstawie lektury pisma z dnia 12 listopada 1998 r.

Ocena Sądu

- 33 Na podstawie art. 48 § 2 akapit pierwszy regulaminu Sądu nie można podnosić nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania. Należy więc zbadać, czy miało to miejsce w niniejszym przypadku.
- 34 W tym względzie należy podkreślić, że pismo z dnia 12 listopada 1998 r. (zob. pkt 12 powyżej) informowało skarżącą, że dyrektorzy generalni DG ds. Konkurencji oraz DG ds. Transportu po zbadaniu aspektów prawnych i gospodarczych wskazanych w skardze skierowali do Eurocontrolu pismo wzywające tę organizację do przedstawienia uwag, że zwrócili oni uwagę Eurocontrolu na niektóre aspekty polityki normalizacji oraz że Eurocontrol został w szczególności wezwany do określenia w porozumieniu ze służbami Komisji neutralnego i spójnego podejścia do swoich stosunków z przedsiębiorstwami. Pismo kończyło się stwierdzeniem, że skarżąca zostanie powiadomiona o odpowiedzi Eurocontrolu oraz o rozwoju rozmów między służbami Komisji i Eurocontroliem.

- 35 Należy stwierdzić, że zwykłe pismo przekazujące skargę złożoną do Komisji nie jest co do zasady podpisywane przez dyrektora generalnego Komisji, a tym bardziej przez dwóch dyrektorów. Ponadto informacja przekazana skarżącej, zgodnie z którą Komisja zwróciła uwagę Eurocontrolu na niektóre aspekty polityki normalizacji tej organizacji i zasygnalizowała jej zamiar podjęcia wspólnych konsultacji, pozwalała przypuszczać, że pismo z dnia 3 listopada 1998 r. prawdopodobnie zawierało merytoryczne rozważania związane z badaniem skargi do Komisji. Zostało to zresztą potwierdzone w uwagach Eurocontrolu z dnia 2 lipca 1999 r. dotyczących skargi do Komisji, przekazanych skarżącej pismem z dnia 12 sierpnia 1999 r. W części wprowadzającej tych uwag wyraźnie wskazano, że skarga do Komisji poprzedzała „krótką analizę sporządzoną przez Komisję, stanowiącą zarys wstępnego badania aspektów prawnych i zawierającą komentarz dotyczący działalności Eurocontrolu, które wydawały się dyskusyjne i uzasadniały zbliżenie do praktyk wspólnotowych”.
- 36 W tym kontekście okazuje się, że pismo dyrektora Eurocontrolu z dnia 2 lipca 1999 r. nie zawierało więcej informacji dotyczących istnienia analizy podpisanej przez dwóch dyrektorów generalnych Komisji niż pismo Komisji z dnia 12 listopada 1998 r. lub uwagi Eurocontrolu dotyczące skargi do Komisji.
- 37 W odniesieniu do dwóch ustępów pisma dyrektora Eurocontrolu z dnia 2 lipca 1999 r. konkretnie wskazanych przez skarżącą, przedstawiających uwagi sformułowane przez służby Komisji w kwestii niektórych istotnych działań Eurocontrolu oraz propozycję Komisji dotyczącą wspólnych konsultacji w tym przedmiocie w ramach badania skargi do Komisji, należy stwierdzić, że nie zawierają one żadnej informacji, której nie byłoby w piśmie z dnia 12 listopada 1998 r. lub w uwagach Eurocontrolu na temat skargi do Komisji, które ponadto przedstawiały działania Eurocontrolu, które wydawały się Komisji „dyskusyjne”.
- 38 Skarżąca mogła więc zrozumieć z lektury pisma Komisji z dnia 12 listopada 1998 r. i uwag Eurocontrolu dotyczących skargi do Komisji, przekazanych jej w dniu 12 sierpnia 1999 r., że do pisma z dnia 3 listopada 1998 r. została załączona analiza

poddanych krytyce zachowań Eurocontrolu. W konsekwencji w świetle pisma z dnia 12 listopada 1998 r. sporządzonego przez Komisję należy stwierdzić, że skarżąca nie może utrzymywać, iż jedynie lektura pisma dyrektora Eurocontrolu z dnia 2 lipca 1999 r. załączonego do odpowiedzi na skargę umożliwiła jej dowiedzenie się o fakcie, że pismo z dnia 3 listopada 1998 r. nie było zwykłym pismem przekazującym jej skargę złożoną do Komisji, lecz zawierało także analizę tej skargi podpisaną przez dwóch dyrektorów generalnych Komisji. Skarżąca nie może więc powołać się na wspomniane pismo z dnia 2 lipca 1999 r. jako na okoliczność faktyczną ujawnioną dopiero w toku postępowania.

- 39 Ponadto sens pisma z dnia 3 listopada 1998 r. nie jest taki, jak sugeruje skarżąca. Komisja nie stwierdza w nim w żaden sposób, że działalność Eurocontrolu ma charakter gospodarczy, a zatem stosuje się względem niej wspólnotowe reguły z dziedziny konkurencji. Pismo to precyzuje zresztą wyraźnie, że załączona do niego analiza została dokonana „bez uszczerbku dla stosowania wspólnotowych reguł [...] z dziedziny konkurencji”, co wyjaśnia, dlaczego bada się w niej również skutki, jakie działania Eurocontrolu, chociaż niemające charakteru gospodarczego, mogą jednak wywołać w odniesieniu do konkurencji między przedsiębiorstwami wykonującymi działalność w sektorze sprzętu ATM.
- 40 Z powyższego wynika, że nowe zarzuty należy odrzucić jako niedopuszczalne.

3. W przedmiocie dopuszczalności podniesionego przez interwenienta zarzutu opartego na immunitacie wynikającym z międzynarodowego prawa publicznego

- 41 Interwenient popierający Komisję wniósł — jak i ona — o oddalenie skargi. Na poparcie swych żądań interwenient podniósł dwa zarzuty, oparte odpowiednio na braku zastosowania uregulowań Unii Europejskiej do Eurocontrolu z powodu

immunitetu Eurocontrolu na podstawie międzynarodowego prawa publicznego oraz na fakcie, że Eurocontrol nie jest przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 82 WE. Należy stwierdzić, że pierwszy z tych zarzutów nie został podniesiony przez Komisję.

- 42 W tym względzie należy przypomnieć, że o ile art. 40 akapit czwarty statutu Trybunału znajdujący zastosowanie do postępowania przed Sądem na podstawie art. 53 akapit pierwszy tego statutu, jak również art. 116 § 3 regulaminu Sądu nie sprzeciwiają się temu, by interwenient przedstawił nowe lub odmienne argumenty w porównaniu z tymi przedstawionymi przez popieraną przezeń stronę, gdyż w przeciwnym razie interwencja byłaby ograniczona do powtórzenia argumentów podniesionych w skardze, nie można dopuścić, aby wspomniane przepisy umożliwiały mu zmianę lub zniekształcenie ram sporu określonych w skardze poprzez podniesienie nowych zarzutów (zob. podobnie wyroki Trybunału z dnia 23 lutego 1961 r. w sprawie 30/59 *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg* przeciwko Wysokiej Władzy, Rec. str. 3, 37, z dnia 24 marca 1993 r. w sprawie C-313/90 *CIRFS i in.* przeciwko Komisji, Rec. str. I-1125, pkt 22 oraz z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-245/92 *P Chemie Linz* przeciwko Komisji, Rec. str. I-4643, pkt 32, wyroki Sądu z dnia 8 czerwca 1995 r. w sprawie T-459/93 *Siemens* przeciwko Komisji, Rec. str. II-1675, pkt 21, z dnia 25 czerwca 1998 r. w sprawach połączonych T-371/94 i T-394/94 *British Airways i British Midland Airways* przeciwko Komisji, Rec. str. II-2405, pkt 75, z dnia 1 grudnia 1999 r. w sprawach połączonych T-125/96 i T-152/96 *Boehringer* przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. II-3427, pkt 183, z dnia 28 lutego 2002 r. w sprawie T-395/94 *Atlantic Container Line i in.* przeciwko Komisji, Rec. str. II-875, pkt 382 oraz z dnia 3 kwietnia 2003 r. w sprawie T-114/02 *BaByliss* przeciwko Komisji, Rec. str. II-1279, pkt 417).
- 43 Należy w konsekwencji uznać, że ponieważ interwenienci na podstawie art. 116 § 3 regulaminu mają obowiązek zaakceptować stan sprawy, w jakim się ona znajduje w chwili ich wstąpienia, a na podstawie art. 40 akapit czwarty statutu Trybunału żądania zawarte we wniosku interwencyjnym nie mogą mieć innego przedmiotu niż poparcie wniosków jednej ze stron, Eurocontrol jako interwenient nie jest uprawniony do podniesienia niniejszego zarzutu opartego na immunitacie przysługującym tej organizacji na podstawie międzynarodowego prawa publicznego.
- 44 W konsekwencji pierwszy zarzut podniesiony przez Eurocontrol należy odrzucić jako niedopuszczalny.

4. *W przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności*

- 45 Na poparcie skargi o stwierdzenie nieważności skarżąca podnosi w skardze trzy zarzuty, oparte odpowiednio na oczywistym błędzie w ocenie w odniesieniu do zastosowania wspólnotowych przepisów z zakresu konkurencji względem Euro-controlu, na oczywistym błędzie w ocenie w odniesieniu do istnienia ewentualnego naruszenia wspólnotowych przepisów z zakresu konkurencji oraz na naruszeniu istotnych wymogów proceduralnych.
- 46 W świetle argumentów przedstawionych przez skarżącą okazuje się jednak, że mimo ogólnego odniesienia do „wspólnotowych przepisów z zakresu konkurencji” dwa pierwsze zarzuty odnoszą się w istocie jedynie do art. 82 WE. Dwa pierwsze zarzuty skarżącej zostaną więc rozpatrzone jedynie w świetle wymienionego artykułu.
- 47 W odniesieniu do tych dwóch zarzutów należy zaznaczyć poza tym, że w sytuacji gdy sentencja decyzji Komisji opiera się na wielu podstawach rozumowania, z których każda wystarczyłaby do jej uzasadnienia, stwierdzić nieważność tego aktu należy w istocie tylko wtedy, gdy każda z tych podstaw jest niezgodna z prawem. W tym przypadku błąd lub innego rodzaju niezgodność z prawem, które dotyczyłyby tylko jednej z podstaw rozumowania, nie wystarczają, aby uzasadnić stwierdzenie nieważności danej decyzji, ponieważ błąd ów nie mógłby mieć decydującego wpływu na rozstrzygnięcie przyjęte przez instytucję wydającą decyzję (zob. analogicznie wyroki Sądu z dnia 14 maja 2002 r. w sprawie T-126/99, *Graphischer Maschinenbau przeciwko Komisji*, Rec. str. II-2427, pkt 49–51 wraz z cytowanym orzecznictwem oraz z dnia 14 grudnia 2005 r. w sprawie T-210/01 *General Electric przeciwko Komisji*, Zb.Orz. str. II-5575, pkt 43).
- 48 W niniejszym przypadku art. 82 WE, którego zastosowania przez Komisję domaga się skarżąca, zakazuje przedsiębiorstwu nadużywania pozycji dominującej na rynku. Obok warunku w postaci ewentualnego wpływu na handel między państwami

członkowskimi postanowienie to ustanawia dwa kumulatywne kryteria, dotyczące, po pierwsze, istnienia pozycji dominującej zainteresowanego przedsiębiorstwa oraz, po drugie, faktu nadużywania tej pozycji dominującej. Jak stwierdzono powyżej (pkt 15), Komisja uznała, po pierwsze, że Eurocontrol nie jest przedsiębiorstwem, a po drugie, że w każdym razie kwestionowane zachowania nie były sprzeczne z art. 82 WE. Komisja oparła więc zaskarżoną decyzję na dwukrotnym stwierdzeniu, że żadne z powyższych kryteriów nie zostało spełnione w niniejszym przypadku, a każde z tych stwierdzeń wystarcza do uzasadnienia rozstrzygnięcia zaskarżonej decyzji.

- 49 Z powyższego wynika, że stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji zakłada uwzględnienie dwóch pierwszych zarzutów skarżącej, z których jeden kwestionuje legalność decyzji w stosunku do pierwszego kryterium, a drugi odnosi się do legalności decyzji w stosunku do drugiego kryterium.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na oczywistym błędzie w ocenie w odniesieniu do zastosowania art. 82 WE względem Eurocontrolu

- 50 Zastosowanie art. 82 WE w niniejszym przypadku zakłada uznanie Eurocontrolu za przedsiębiorstwo w rozumieniu wspólnotowego prawa konkurencji. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie przedsiębiorstwa obejmuje każdą jednostkę wykonującą działalność gospodarczą, niezależnie od jej formy prawnej i sposobu finansowania, natomiast działalność gospodarczą stanowi każda działalność polegająca na oferowaniu towarów lub usług na danym rynku (wyroki Trybunału z dnia 23 kwietnia 1991 r. w sprawie C-41/90 Höfner i Elser, Rec. str. I-1979, pkt 21, z dnia 16 listopada 1995 r. w sprawie C-244/94 Fédération française des sociétés d'assurances i in., Rec. str. I-4013, pkt 14, z dnia 11 grudnia 1997 r. w sprawie C-55/96 Job Centre, Rec. str. I-7119, pkt 21, z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie C-35/96 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-3851, pkt 36 oraz z dnia 12 września 2000 r. w sprawach połączonych od C-180/98 do C-184/98 Pavlov i in., Rec. str. I-6451, pkt 74).

- 51 Skarżąca podnosi, że działania Eurocontrolu będące przedmiotem niniejszego postępowania, czyli normalizacja, badania i rozwój oraz wspieranie administracji krajowych, stanowią działalność gospodarczą, a zatem Eurocontrol należy uznać za przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 82 WE. Komisja natomiast wskazuje na wyrok Trybunału z dnia 19 stycznia 1994 r. w sprawie C-364/92 SAT Fluggesellschaft, Rec. str. I-43, w którym Trybunał stwierdził w pkt 30 i 31:

„30 Działalność Eurocontrolu, ujęta całościowo, poprzez jej charakter, jej przedmiot oraz uregulowania, jakim podlega, wiąże się z wykonywaniem szczególnych uprawnień związanych z kontrolą i czuwaniem nad bezpieczeństwem przestrzeni powietrznej, które są szczególnymi uprawnieniami władzy publicznej. Nie ma ona charakteru gospodarczego uzasadniającego zastosowanie reguł konkurencji zawartych w traktacie.

31 Organizacja międzynarodowa taka jak Eurocontrol nie stanowi zatem przedsiębiorstwa podlegającego postanowieniom art. [82 WE] i [86 WE]” [tłumaczenie nieoficjalne].

- 52 Sentencja tego wyroku zawiera zwykle stwierdzenie, zgodnie z którym „[a]rt. [82 WE] i [86 WE] należy interpretować w ten sposób, że organizacja międzynarodowa taka jak Eurocontrol nie jest przedsiębiorstwem w rozumieniu tych artykułów”.

- 53 Komisja wnioskuje z tego, że Trybunał wyłączył możliwość zaliczenia Eurocontrolu do przedsiębiorstw w rozumieniu wspólnotowego prawa konkurencji we wszystkich okolicznościach i w odniesieniu do całej działalności tej organizacji.

54 Jednakże należy stwierdzić, że w celu osiągnięcia tego rozstrzygnięcia Trybunał oparł się wyłącznie na badaniu — z punktu widzenia pojęcia działalności gospodarczej — działalności Eurocontrolu kwestionowanej w ramach sporu między przewoźnikiem lotniczym SAT Fluggesellschaft mbH i Eurocontrolelem, dotyczącego wprowadzenia i pobierania opłat nakładanych na użytkowników usług związanych w żeglugą powietrzną na rzecz państw uczestniczących. W pkt 22 tego wyroku Trybunał wymienił oczywiście część działalności będącej przedmiotem niniejszego postępowania, lecz nie zbadał, czy chodziło o działalność gospodarczą w rozumieniu orzecznictwa. W związku z tym, że postanowienia traktatu z zakresu konkurencji znajdują zastosowanie do takiej działalności danej organizacji, która może zostać oddzielona od działalności wykonywanej przez nią w charakterze władzy publicznej (wyroki Trybunału z dnia 11 lipca 1985 r. w sprawie 107/84 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. str. 2655, pkt 14 i 15 oraz Sądu z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie T-128/98 Aéroports de Paris przeciwko Komisji, Rec. str. II-3929, pkt 108), każdą działalność danego podmiotu należy zbadać indywidualnie i na podstawie podobieństwa niektórych z nich do szczególnych uprawnień władzy publicznej nie można wnioskować o tym, że pozostałe rodzaje działalności nie mogą mieć charakteru gospodarczego (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Aéroports de Paris przeciwko Komisji, pkt 109). W świetle ograniczonego zakresu badania przeprowadzonego przez Trybunał okazuje się więc, że mimo ogólnego charakteru brzmienia sentencji powołanego powyżej wyroku w sprawie SAT Fluggesellschaft wyrok ten nie wyklucza możliwości uznania Eurocontrolu za przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 82 WE w odniesieniu do innego rodzaju działalności.

55 Należy zatem określić w odniesieniu do każdego rodzaju działalności Eurocontrolu zakwestionowanego przez skarżącą, czy, po pierwsze, mogą one zostać oddzielone od działalności wchodzącej w zakres misji publicznej oraz, po drugie, czy stanowią one działalność gospodarczą w rozumieniu orzecznictwa powołanego w pkt 50 niniejszego wyroku.

W odniesieniu do działalności w zakresie normalizacji technicznej Eurocontrolu

— Argumenty stron

56 Skarżąca podnosi, że działalność w zakresie normalizacji technicznej Eurocontrolu jest działalnością gospodarczą. Zdaniem skarżącej, działalność ta nie ma żadnego

obiektywnego związku z misją zarządzania przestrzenią powietrzną, a więc nie jest wyrazem szczególnych uprawnień władzy publicznej w zakresie kontroli ruchu lotniczego. Przeciwnie stwierdzenia Komisji zawarte w zaskarżonej decyzji, oparte na fakcie, że wspomniana działalność jest nieodpłatna, leży w ogólnym interesie, nie ma charakteru zarobkowego, a jej celem nie jest nakładanie opłat ani warunków świadczenia usług na rzecz użytkowników, w opinii skarżącej są niezgodne z utrwalonym orzecznictwem. Skarżąca dodaje, że Komisja w swojej dotychczasowej praktyce przyznała, że działalność analogiczna do tej objętej skargą do Komisji stanowi działalność gospodarczą, na przykład w odniesieniu do Europejskiego Instytutu Norm Telekomunikacyjnych (ETSI) i europejskiego stowarzyszenia krajowych przedsiębiorstw kolejowych. Skarżąca przypomina, że wspomniane dwa przypadki zostały uznane przez Komisję za podlegające zakresowi stosowania uregulowań z zakresu konkurencji.

- 57 Skarżąca stwierdza, że gospodarczy charakter działalności w zakresie normalizacji można wywnioskować z gospodarczego charakteru zakupu prototypów, który stanowi wstępny warunek normalizacji. Rodzaje działalności, której ostatecznym celem jest utworzenie norm, a więc bardziej ogólnie wprowadzenie normalizacji, w całości stanowią szczególną działalność gospodarczą. Skarżąca dodaje, że Eurocontrol działa na rynku w charakterze jedyne nabywcy prototypów systemów ATM.
- 58 Zdaniem Komisji, Eurocontrol wykonuje swoją działalność w zakresie normalizacji jako organizacja międzynarodowa na rzecz umawiających się państw, nie działając w interesie własnym, odrębnym i niezależnym od interesu tych państw, oraz stawia sobie cel leżący w ogólnym interesie, polegający na zachowaniu i poprawie bezpieczeństwa żeglugi powietrznej. Komisja twierdzi, że zbieg wszystkich powyższych okoliczności uprawnia stwierdzenie, że w wykonaniu działalności w zakresie normalizacji technicznej nie można uznać Eurocontrolu za przedsiębiorstwo w celu zastosowania art. 82 WE. Działalność regulacyjna Eurocontrolu nie tylko nie może zostać oddzielona od misji powierzonych mu jako organizacji międzynarodowej, lecz w rzeczywistości dotyczy ona samej istoty tej misji.

— Ocena Sądu

- 59 W odniesieniu do działalności Eurocontrolu w zakresie normalizacji w pierwszej kolejności należy odróżnić z jednej strony przygotowanie lub opracowanie norm, dokonywane przez agencję Eurocontrolu w charakterze organu wykonawczego, od z drugiej strony przyjmowania norm przez radę Eurocontrolu. W odniesieniu do ostatniego z wymienionych zadań należy stwierdzić, że należy ono do dziedziny prawotwórczej. Rada Eurocontrolu jest bowiem złożona z dyrektorów organów administracji ds. lotnictwa cywilnego wszystkich państw będących członkami organizacji, umocowanych przez ich państwa do przyjmowania specyfikacji technicznych, które będą miały moc wiążącą we wszystkich tych państwach, a działalność ta wchodzi bezpośrednio w zakres wykonywania przez te organy administracji ich szczególnych uprawnień z zakresu władzy publicznej. Rola Eurocontrolu upodabnia się w ten sposób do roli ministerstwa, które na szczeblu państwowym przygotowuje środki ustawowe lub wykonawcze, które następnie zostaną przyjęte przez rząd. Chodzi tu więc o działalność wchodzącą w zakres misji publicznej Eurocontrolu.
- 60 W odniesieniu do przygotowywania lub opracowywania norm technicznych przez Eurocontrol należy stwierdzić natomiast, że działalność ta może — w przeciwieństwie do twierdzeń Komisji — zostać oddzielona od misji tej organizacji polegającej na zarządzaniu przestrzenią powietrzną i zwiększaniu bezpieczeństwa lotniczego. Argumenty podniesione przez Komisję w celu wykazania, że działalność Eurocontrolu w dziedzinie normalizacji ma związek z wypełnianą przez tę organizację misją publiczną, odnoszą się bowiem wyłącznie do przyjmowania tych norm, a nie ich opracowywania. Dotyczy to w szczególności argumentu, według którego podstawową rzeczą byłoby przyjęcie na szczeblu międzynarodowym norm i specyfikacji technicznych dotyczących systemów ATM w celu zapewnienia niezawodności transmisji kontroli lotów między państwowymi organami kontrolnymi. Konieczność przyjęcia norm na szczeblu międzynarodowym niekoniecznie bowiem oznacza, że podmiot przygotowujący te normy musi być tym samym, który je następnie przyjmuje. W tym względzie Komisja nie ustaliła, że w niniejszym przypadku dwa wspomniane rodzaje działalności muszą być koniecznie wykonywane przez jeden i ten sam podmiot, a nie przez dwa różne podmioty.

- 61 Jednakże działalność Eurocontrolu polegająca na opracowywaniu norm nie może zostać uznana za działalność gospodarczą. Z utrwalonego orzecznictwa wynika bowiem, że działalność gospodarczą stanowi każda działalność polegająca na oferowaniu towarów lub usług na danym rynku (zob. ww. wyrok w sprawie *Aéroports de Paris przeciwko Komisji*, pkt 107 oraz orzecznictwo powołane w pkt 50 powyżej). W niniejszej sprawie skarżąca nie wykazała, że istniał rynek „usług normalizacji technicznej w sektorze sprzętu ATM”. Jedynymi usługobiorcami mogłyby być państwa jako podmioty uprawnione w zakresie kontroli ruchu lotniczego. Państwa te zdecydowały się jednak na opracowanie tych norm samodzielnie, pośrednictwem ramach współpracy międzynarodowej, za pośrednictwem Eurocontrolu. W związku z tym, że opracowane normy są następnie przyjmowane przez radę Eurocontrolu, wyniki działalności w tym zakresie nie wychodzą poza ramy tej organizacji i nie są oferowane na danym rynku. W zakresie normalizacji Eurocontrol stanowi więc dla państw będących jego członkami jedynie forum dla porozumienia, utworzone w celu skoordynowania standardów technicznych ich systemów ATM. W tym zakresie nie można bowiem uznać, że Eurocontrol „oferuje [im] towary lub usługi”.
- 62 W niniejszym przypadku skarżąca nie udowodniła zatem, że sporna działalność polegała na oferowaniu towarów lub usług na danym rynku, co jest jednak wymagane na podstawie orzecznictwa cytowanego w poprzednim punkcie.
- 63 W odniesieniu do argumentacji skarżącej, zgodnie z którą należałoby poddać odrębnej ocenie działalność w zakresie normalizacji oraz działalność w zakresie zakupu prototypów koniecznych w celu opracowania norm technicznych, aby wywnioskować z gospodarczego charakteru wspomnianej działalności w zakresie zakupu prototypów gospodarczy charakter działalności w zakresie normalizacji, należy stwierdzić, że nie można się z nią zgodzić.
- 64 Skarżąca nie przedstawia bowiem powodów, z których uznanie działalności w zakresie zakupu prototypów za działalność gospodarczą — zakładając jej

zasadność — bezwzględnie oznaczałoby uznanie tego samego względem działalności w zakresie normalizacji. Chociaż strony nie kwestionują, że Eurocontrol nabywa na rynku towary i usługi, nie oznacza to, że działalność, dla wykonywania której wspomniane towary lub usługi zostały nabyte, stanowi działalność gospodarczą.

65 Ponadto należy stwierdzić, że zaproponowane przez skarżącą podejście polegające na wnioskowaniu z charakteru działalności wykonywanej na rynku pierwotnym (zakup prototypów) o charakterze działalności wykonywanej na rynku wtórnym (normalizacja) jest niezgodne z orzecznictwem Sądu. Zgodnie z kryteriami wynikającymi z cytowanego powyżej utrwalonego orzecznictwa sądów wspólnotowych pojęcie działalności gospodarczej wiąże się z oferowaniem towarów lub usług na danym rynku, nie zaś z ich nabywaniem. W tym względzie orzeczono, że to nie działalność zakupu produktu jako taka charakteryzuje pojęcie działalności gospodarczej oraz że w celu zbadania, czy dana działalność ma charakter gospodarczy, nie należy oddzielać od tej działalności zakupu późniejszego wykorzystania nabytego produktu. Należy więc stwierdzić, że charakter gospodarczy lub brak tego charakteru przy późniejszym wykorzystaniu produktu określa bezwzględnie charakter działalności zakupu tego produktu (wyrok Sądu z dnia 4 marca 2003 r. w sprawie T-319/99 FENIN przeciwko Komisji, Rec. str. II-357, pkt 36). W kontekście niniejszej sprawy oznacza to, że brak charakteru gospodarczego działalności w zakresie normalizacji pociąga za sobą ten sam charakter zakupu prototypów w ramach tej normalizacji mimo faktu, że Eurocontrol działa jako nabywca na rynku sprzętu ATM.

66 W tym względzie należy odrzucić argumentację skarżącej, zgodnie z którą rozumowanie Sądu w powołanym powyżej wyroku w sprawie FENIN przeciwko Komisji nie może znaleźć zastosowania w niniejszej sprawie lub że jego zastosowanie nie może być bezwzględne.

67 W związku z twierdzeniem skarżącej, że po pierwsze sytuacja w sprawie FENIN przeciwko Komisji, rozstrzygniętej w powołanym powyżej wyroku, jest bardzo

odmienna od sytuacji w niniejszej sprawie, należy podkreślić, że Sąd stwierdził w nim ogólnie, że jeżeli dany podmiot nabywa produkt nie w celu oferowania towarów lub usług w ramach określonej działalności gospodarczej, lecz w celu wykorzystania go w ramach innej działalności, przykładowo działalności o charakterze czysto społecznym, nie występuje on jako przedsiębiorstwo z samego faktu bycia nabywcą na danym rynku (ww. wyrok w sprawie FENIN przeciwko Komisji, pkt 37). Ogólne brzmienie tego fragmentu, a w szczególności fakt, że wyraźnie wymienia się w nim działalność społeczną jedynie tytułem przykładu, umożliwiają zastosowanie rozstrzygnięcia przyjętego w tym wyroku do każdego podmiotu nabywającego towary dla celów działalności niemającej charakteru gospodarczego. Jak wskazano powyżej, jest tak dokładnie w przypadku Eurocontrolu.

- 68 W odniesieniu do kolejnego argumentu skarżącej, zgodnie z którym zastosowanie wspomnianego orzecznictwa, według którego charakter gospodarczy lub jego brak w późniejszym wykorzystaniu produktu bezwzględnie rozstrzyga o charakterze działalności zakupu produktu, nie może być oderwane od skutków, jakie na danym rynku może wywołać działalność zakupu, w szczególności w przypadkach gdy — jak w niniejszej sprawie — nabywca znajduje się w sytuacji monopolu kupna na szczeblu europejskim, należy stwierdzić, że argument ten opiera się na niewłaściwej interpretacji powołanego powyżej wyroku w sprawie FENIN przeciwko Komisji. Stwierdzono w nim bowiem, że chociaż podmiot nabywający produkt w celu wykorzystania go w ramach działalności niemającej charakteru gospodarczego „może mieć znaczną siłę gospodarczą, która w danym przypadku mogłaby prowadzić do powstania sytuacji monopolu kupna, to jednak ponieważ działalność, dla wykonania której wspomniany podmiot nabywa te produkty, nie ma charakteru gospodarczego, podmiot ten nie występuje jako przedsiębiorstwo w rozumieniu wspólnotowych reguł konkurencji i nie jest on objęty zakazami przewidzianymi w art. 81 ust. 1 WE i art. 82 WE” (ww. wyrok w sprawie FENIN przeciwko Komisji, pkt 37).

- 69 W konsekwencji należy stwierdzić, że Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, uznając, że działalność Eurocontrolu w zakresie normalizacji technicznej nie miała charakteru gospodarczego w rozumieniu orzecznictwa wspólnotowego, a więc że traktatowe reguły konkurencji nie znajdowały względem niej zastosowania.

W odniesieniu do działalności w zakresie badań i rozwoju, a w szczególności w zakresie zakupu prototypów oraz systemu praw własności intelektualnej

— Argumenty stron

- 70 Zdaniem skarżącej z uważnej lektury zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja nie kwestionuje gospodarczego charakteru działalności w zakresie zakupu prototypów oraz systemu ochrony własności intelektualnej. Skarżąca stwierdza w istocie, że powyższa kwalifikacja nie została wyraźnie wykluczona w decyzji, a Komisja zbadała merytorycznie możliwość nadużycia pozycji dominującej, w przeciwieństwie do badania przeprowadzonego względem działalności w zakresie normalizacji i wsparcia dla organów administracji państwowych, w odniesieniu do których nie zbadała ona co do istoty naruszeń wskazywanych przez skarżącą.
- 71 Komisja kwestionuje, że uznała w zaskarżonej decyzji gospodarczy charakter działalności Eurocontrolu w zakresie badań i rozwoju.
- 72 Komisja dodaje, że w niniejszym przypadku zakup prototypów systemów ATM oraz związany z nim system ochrony własności intelektualnej, określony w umowach kupna, mieści się bezpośrednio w ramach działalności Eurocontrolu w zakresie normalizacji. Wspomniane prototypy są bowiem wykorzystywane w celu opracowania i zatwierdzenia norm i specyfikacji technicznych przez organizację, czyli w ramach działalności niemającej charakteru gospodarczego.

— Ocena Sądu

- 73 W działalności Eurocontrolu w zakresie badań i rozwoju skarżąca kwestionuje zakup prototypów systemów ATM przez organizację oraz zarządzanie prawami własności intelektualnej praktykowane przez nią w tej dziedzinie.

74 Jedynym argumentem dotyczącym gospodarczego charakteru zarządzania prawami własności intelektualnej przedstawionym przez skarżącą jest stwierdzenie, że Komisja w zaskarżonej decyzji nie podważyła tego charakteru gospodarczego, a stwierdzeniu temu sprzeciwia się Komisja i nie znajduje ono uzasadnienia w zaskarżonej decyzji. Jak wynika bowiem wyraźnie z pkt 32 tej decyzji, Komisja zbadała istnienie ewentualnego naruszenia art. 82 WE w związku z tą działalnością jedynie pomocniczo i w trosce o zupełność rozstrzygnięcia.

75 Okazuje się ponadto, że zakup prototypów prowadzony przez Eurocontrol w ramach działalności w zakresie badań i rozwoju oraz związane z tym zarządzanie prawami własności intelektualnej nie mogą nadać działalności tej organizacji w zakresie badań i rozwoju charakteru gospodarczego, ponieważ wspomniany zakup nie pociąga za sobą oferowania towarów lub usług na danym rynku.

76 Zakup prototypów jest bowiem w rzeczywistości jedynie działalnością związaną z ich rozwojem. Jak przypomniał interwenient, wspomniany rozwój [prototypów] nie jest dokonywany przez sam Eurocontrol, lecz przez przedsiębiorstwa z danego sektora, którym organizacja przyznaje motywujące subwencje publiczne. W ten sposób Eurocontrol dokonuje rozdziału środków publicznych w celu promowania badań i rozwoju w dziedzinie sprzętu ATM. W celu zapewnienia udostępnienia zainteresowanemu sektorowi rezultatów badań subwencionowanych przez tę organizację umowy w sprawie subwencionowania przewidują, że Eurocontrol

nabywa własność prototypu oraz prawa własności intelektualnej wynikające z finansowanych przez organizację badań. Nabycie tych praw przez Eurocontrol nie jest więc celem samym w sobie i nie służy ich wykorzystaniu w celach handlowych, lecz jest jedynie elementem stosunku prawnego między podmiotem udzielającym subwencji i przedsiębiorstwem subwencionowanym.

- 77 W tym kontekście należy zaznaczyć, że w ramach systemu zarządzania prawami własności intelektualnej ustanowionego przez Eurocontrol prawa własności intelektualnej należące do tej organizacji i dotyczące wyników wspomnianych prac w zakresie badań i rozwoju są nieodpłatnie udostępniane zainteresowanemu przedsiębiorstwu. W ramach badania charakteru gospodarczego danej działalności kryterium w postaci nieodpłatności stanowi oczywiście tylko jedną z wielu wskazówek i samo w sobie nie może wykluczyć gospodarczego charakteru tej działalności. Jednakże w niniejszym przypadku fakt, że licencje związane z prawami własności nabytymi przez Eurocontrol w ramach rozwoju prototypów są przyznawane nieodpłatnie, wzmacnia przekonanie, że chodzi tu o działalność wspierającą promowanie rozwoju technicznego i zgodną z celem leżącym z ogólnym interesie, który postawiono misji Eurocontrolu i który nie jest realizowany we własnym interesie organizacji mogącym istnieć w oderwaniu od wspomnianego celu, co wyklucza gospodarczy charakter takiej działalności (zob. analogicznie wyrok Trybunału z dnia 16 marca 2004 r. w sprawach połączonych C-264/01, C-306/01, C-354/01 i C-355/01 AOK Bundesverband i in., Rec. str. I-2493, pkt 63).

- 78 Omawiany system zarządzania prawami własności intelektualnej nie może być zatem w żaden sposób porównany do działalności organizacji prawa prywatnego zarządzających na szczeblu krajowym prawami autorskimi związanymi z utworami muzycznymi lub literackimi, które są umocowane przez właścicieli tych praw do pobierania opłat wymaganych z tytułu wykorzystywania ich utworów przez podmioty trzecie. Takie organizacje prowadzą działalność gospodarczą, ponieważ, po pierwsze, oferują za wynagrodzeniem usługę zarządzania prawami autorskimi, a po drugie, działają wobec podmiotów trzecich, które wykorzystują wspomniane utwory w celach handlowych, jako główna organizacja pobierająca należne opłaty

w charakterze pełnomocnika autorów. W niniejszej sprawie nie mamy do czynienia z taką sytuacją.

- 79 W tym względzie należy odrzucić stwierdzenie, które skarżąca przedstawiła w trakcie rozprawy, opierając się na wewnętrznym dokumencie Eurocontrolu zatytułowanym „ARTAS Intellectual Property Rights and Industrial Policy” (Prawa własności intelektualnej i polityka przemysłowa w ramach systemu ARTAS) z dnia 23 kwietnia 1997 r., przedstawionym przez nią samą w załączniku do skargi, według którego licencje nie są nieodpłatne, a ich udzielenie zależy od zgody przedsiębiorstwa będącego stroną umowy, które rozwinęło prototyp w ramach systemu ARTAS, czyli spółki Thomson-CSF (obecnie Thales). Z powołanego dokumentu wynika bowiem, że opłata za licencję na wykorzystanie systemu ARTAS wynosiła jedno ECU, co oznacza nieodpłatność licencji. Z tego samego dokumentu wynika ponadto, że w zamian za tę opłatę zainteresowane przedsiębiorstwo uzyskuje pełen dostęp do części systemu opracowanych w ramach projektu rozwoju finansowanego przez Eurocontrol („foreground software”), w odniesieniu do którego Eurocontrolowi przysługują prawa własności intelektualnej. W odniesieniu do części systemu ARTAS opracowanych przez Thomson-CSF w ramach wcześniejszych projektów, które zostały ponownie wykorzystane we wspomnianym systemie („background software”), przewidziany został system ujawniania informacji, w ramach którego wyróżnia się dwie kategorie informacji, a mianowicie informacje podlegające ujawnieniu oraz informacje poufne. O ile informacje z pierwszej kategorii mogą zostać ujawnione konkurentom Thomson-CSF w celu opracowania systemów tego samego rodzaju co ARTAS w następstwie umowy licencyjnej z Eurocontrol, to informacje z drugiej kategorii nie są ujawniane konkurentom spółki Thomson-CSF, chyba że wyrazi ona na to zgodę. Należy więc stwierdzić, że sporny dokument wskazuje na sytuację odmienną od sugerowanej przez skarżącą, czyli na to, że licencje dotyczące systemu ARTAS są nieodpłatne, że wszystkie elementy tego systemu opracowane w ramach projektu finansowanego przez Eurocontrol są ujawniane przedsiębiorstwom konkurującym z Thomson-CSF bez możliwości sprzeciwu ze strony tej spółki, a nawet że pewna część elementów opracowanych wcześniej przez Thomson-CSF może zostać udostępniona przedsiębiorstwom konkurencyjnym. W tym względzie należy więc odrzucić argumentację skarżącej.

- 80 Nie można również przychylić się do zarzutów skarżącej odnoszących się, po pierwsze, do rozgraniczenia między „foreground software” i „background software”,

które zdaniem skarżącej zostało przeprowadzone przez Eurocontrol w sposób arbitralny i bez zachowania przejrzystości, a po drugie, do faktu, że rozgraniczenie to miało w każdym razie charakter czysto teoretyczny, ponieważ z powodu nieznaności pewnych danych („codes source”) dotyczących niedostępnych elementów konkurenci nie mogli uczynić właściwego użytku z dostępnych elementów opracowanego oprogramowania. O ile fakty te — zakładając ich udowodnienie — z pewnością mogłyby wpłynąć na konkurencję w sektorze sprzętu ATM, nie wskazują one jednak na gospodarczy charakter systemu praw własności intelektualnej stosowanego przez Eurocontrol.

- 81 W odniesieniu do twierdzenia skarżącej, według którego w związku z prawami posiadanymi przez przedsiębiorstwo będące stroną umowy Eurocontrol wymaga ujawnienia w formie „pakietów kodu maszynowego” wraz z całą dokumentacją umożliwiającą jego zastosowanie jedynie „background software”, podczas gdy oprogramowanie zwane „OTS” pozostaje niejawne, należy stwierdzić, że w istocie zarzuca się w nim Eurocontrolowi niewprowadzenie wobec przedsiębiorstw, które uzyskały umowy badawcze, wymogu udostępnienia ich konkurentom kodów źródłowych do ich własnych produktów, które zostały ponownie wykorzystane w ramach projektów badawczych przyznawanych przez tę organizację. Należy stwierdzić, że niezależnie od kwestii, czy taki obowiązek mógłby być zgodny z prawem nałożony względem przedsiębiorstw będących stronami umowy, fakt przeprowadzenia przez Eurocontrol takiego rozgraniczenia w ramach stosowanego przez organizację systemu prawa własności intelektualnej nie odpowiada kryteriom działalności gospodarczej ustalonym w orzecznictwie powołanym w pkt 50 powyżej, czyli kryteriom opierającym się na wykonywaniu działalności polegającej na oferowaniu towarów lub usług na danym rynku.

- 82 Z powyższego wynika, że Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, uznając, że działalność w zakresie badań i rozwoju finansowana przez Eurocontrol nie stanowi działalności gospodarczej, a więc że traktatowe reguły konkurencji nie znajdują względem niej zastosowania.

W odniesieniu do działalności polegającej na udzielaniu wsparcia organom administracji krajowych

— Argumenty stron

- 83 Skarżąca stwierdza, że działalność polegająca na udzielaniu wsparcia technicznego na rzecz organów administracji krajowych, jaką wykonuje Eurocontrol poprzez sporządzanie specyfikacji w publicznych przetargach lub poprzez uczestniczenie w selekcji przedsiębiorstw biorących udział w przetargach, jest w istocie działalnością o charakterze gospodarczym. Skarżąca dodaje, że chodzi tu ponadto o działalność uprawniającą do wynagrodzenia, ponieważ Eurocontrol korzysta z finansowania ze strony państw członkowskich tej organizacji, które przeznaczane jest na działalność polegającą na udzielaniu spornego wsparcia, tak jak na inne rodzaje działalności organizacji.
- 84 Komisja oraz interwenient utrzymują, że działalność polegająca na udzielaniu wsparcia organom administracji krajowych zobowiązanym do kontroli żeglugi powietrznej, w szczególności w ramach procedur przetargowych dotyczących zakupu systemów i sprzętu ATM, wchodzi w zakres misji tej organizacji, określonej w konwencji. Działalność ta ma umożliwiać państwom będącym stronami konwencji, poprzez szczególne kompetencje techniczne tej organizacji, właściwe wykonywanie zadań z zakresu kontroli i zarządzania ruchem lotniczym podejmowanych w ramach suwerenności tych państw. Komisja oraz interwenient twierdzą, że poprzez tę działalność Eurocontrol zmierza do celu leżącego w ogólnym interesie, określonego w konwencji, którym jest zachowanie i poprawa bezpieczeństwa ruchu lotniczego.
- 85 Komisja i interwenient zauważają ponadto, że sporna działalność jest nieodpłatna. Wkłady finansowe wnoszone na rzecz Eurocontrolu przez państwa członkowskie tej organizacji mają na celu zapewnienie ogólnego funkcjonowania organizacji i nie mają żadnego związku z ich ewentualnymi wnioskami o udzielenie wsparcia. Ustanawiając porównanie z orzecznictwem Trybunału dotyczącym krajowych systemów ubezpieczenia społecznego i zdrowia, Komisja tytułem przykładu wskazuje na wyrok Trybunału z dnia 17 lutego 1993 r. w sprawach połączonych C-159/91 i C-160/91 Poucet i Pistre, Rec. str. I-637, pkt 18, w którym fakt braku jakiegokolwiek związku między składkami odprowadzanymi przez ubezpieczonych

do kasy chorych oraz świadczeniami wypłacanymi przez tę kasę doprowadził Trybunał do stwierdzenia, że działalność prowadzona przez tę ostatnią nie miała charakteru gospodarczego.

— Ocena Sądu

⁸⁶ W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że działalność polegająca na udzielaniu wsparcia organom administracji krajowych może zostać oddzielona od misji Eurocontrolu polegającej na zarządzaniu przestrzenią powietrzną i zwiększaniu bezpieczeństwa lotniczego. O ile wspomniana działalność w zakresie udzielania wsparcia może służyć interesowi ogólnemu poprzez zachowanie i poprawienie bezpieczeństwa żeglugi powietrznej, to stosunek ten jest dalece pośredni, ponieważ wsparcie oferowane przez Eurocontrol obejmuje jedynie specyfikacje techniczne w trakcie przeprowadzania procedur przetargowych na sprzęt ATM oraz wywiera wpływ na bezpieczeństwo żeglugi powietrznej jedynie poprzez wspomniane procedury przetargowe. Tego rodzaju pośredni związek nie może pociągać za sobą koniecznego powiązania dwóch rodzajów działalności. W tym względzie Sąd przypomina, że Eurocontrol oferuje swoje wsparcie jedynie na wniosek organów administracji krajowej. Nie chodzi tu więc w żaden sposób o działalność, która byłaby istotna lub nawet niezbędna do zagwarantowania bezpieczeństwa żeglugi powietrznej.

⁸⁷ Następnie należy przypomnieć, że działalność gospodarczą stanowi każda działalność polegająca na oferowaniu towarów lub usług na danym rynku (zob. orzecznictwo cytowane w pkt 50 powyżej). W odniesieniu do działalności polegającej na udzielaniu wsparcia organom administracji krajowych w formie porad udzielanych w ramach opracowywania specyfikacji przetargowych lub w ramach procedury selekcji przedsiębiorstw biorących udział w tych przetargach

należy stwierdzić, że jest to właśnie oferowanie usług na rynku doradztwa, na którym mogłyby również działać prywatne przedsiębiorstwa specjalizujące się w tym zakresie.

- 88 W tym względzie Sąd orzekł, iż fakt, że dana działalność może być wykonywana przez przedsiębiorstwo prywatne, stanowi dodatkową wskazówkę umożliwiającą uznanie spornej działalności za działalność przedsiębiorstwa (ww. wyrok w sprawie *Aéroports de Paris przeciwko Komisji*, pkt 124, utrzymany w mocy w wyroku Trybunału z dnia 24 października 2002 r. w sprawie C-82/01 P *Aéroports de Paris przeciwko Komisji*, Rec. str. I-9297, pkt 82).
- 89 Należy ponadto przypomnieć, że Trybunał kilkakrotnie orzekł, że okoliczność regularnego powierzania władzom publicznym wykonywania danego rodzaju działalności nie może mieć wpływu na gospodarczy charakter tej działalności, ponieważ nie zawsze była ona i niekoniecznie musi być wykonywana przez podmioty publiczne (zob. podobnie ww. wyroki w sprawie *Höfner i Elser*, pkt 22 oraz w sprawie *Job Centre*, pkt 22). W rozpatrywanych okolicznościach oznacza to, że fakt, iż sporne usługi nie są obecnie oferowane przez prywatne przedsiębiorstwa, nie stoi na przeszkodzie uznania ich świadczenia za wykonywanie działalności gospodarczej, ponieważ możliwe wydaje się wykonywanie jej przez podmioty prywatne.
- 90 W odniesieniu do stwierdzenia Komisji, że działalność Eurocontrolu w zakresie udzielania wsparcia organom administracji krajowych jest jako taka nieodpłatna, należy stwierdzić, że fakt ten może stanowić wskazówkę, lecz nie jest sam w sobie rozstrzygający, jak wskazuje sprawa *Höfner i Elser* rozstrzygnięta w powołanym powyżej wyroku, w której usługi pośrednictwa pracy ze strony niemieckiego federalnego biura do spraw zatrudnienia były świadczone nieodpłatnie na rzecz pracodawców i pracowników, którzy z kolei finansowali ogólne wydatki tego biura poprzez zryczałtowane składki uiszczane niezależnie od tego, czy w rzeczywistości skorzystali oni z usług pośrednictwa pracy. Fakt finansowania Eurocontrolu jako organizacji ze składek państw członkowskich tej organizacji oraz świadczenie nieodpłatnych usług w postaci składek wnoszących o to organów administracji krajowych podlega strukturalnie finansowaniu tego samego rodzaju jak w omawianej sprawie.

- 91 Podobnie fakt, że działalność w zakresie udzielania wsparcia prowadzona w celu leżącym w ogólnym interesie może stanowić wskazówkę istnienia działalności niemającej charakteru gospodarczego, nie stoi na przeszkodzie temu, że działalność polegająca — jak w niniejszym przypadku — na oferowaniu usług na danym rynku została uznana za działalność gospodarczą. W ten sposób organizacje kierujące prawnymi systemami ubezpieczenia społecznego, zmierzające do celu niezarobkowego, prowadzące działalność o charakterze społecznym i podlegające uregulowaniom państwowym zawierającym w szczególności wymóg solidarności zostały uznane za przedsiębiorstwa wykonujące działalność gospodarczą (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie *Fédération française des sociétés d'assurance i in.*, pkt 22 oraz wyrok Trybunału z dnia 21 września 1999 r. w sprawie C-67/96 Albany, Rec. str. I-5751, pkt 84–87).
- 92 Z powyższego wynika, że działalność polegająca na udzielaniu przez Eurocontrol wsparcia organom administracji krajowych jest działalnością o charakterze gospodarczym, a więc Eurocontrol, wykonując tę działalność, jest przedsiębiorstwem w rozumieniu art. 82 WE.
- 93 W tym zakresie należy przyjąć pierwszy zarzut skarżącej, a w pozostałym zakresie go oddalić.
- 94 Jak jednak zaznaczono w pkt 47–49 powyżej, ustalenie to może pociągać za sobą stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji jedynie w przypadku uwzględnienia również drugiego zarzutu, ponieważ zaskarżona decyzja opiera się również na stwierdzeniu przez Komisję, że nawet przy uznaniu działalności Eurocontrolu za działalność gospodarczą ta ostatnia nie byłaby sprzeczna z art. 82 WE.

W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na oczywistym błędzie w ocenie w odniesieniu do popełnienia przez Eurocontrol naruszenia art. 82 WE

- 95 Z uwagi na powyższe rozważania zarzut drugi należy zbadać jedynie w przypadku uwzględnienia zarzutu pierwszego, czyli w stosunku do działalności Eurocontrolu polegającej na wspieraniu organów administracji krajowych.

Argumenty stron

- 96 W tym względzie skarżąca podnosi, że Komisja w zaskarżonej decyzji popełniła oczywisty błąd w ocenie, ponieważ nie zbadała ona co do istoty wskazanych zachowań noszących znamiona nadużycia w zakresie działalności polegających na udzielaniu wsparcia organom administracji krajowych. Skarżąca wskazuje w szczególności na te zachowania Eurocontrolu noszące znamiona nadużycia, które polegają na nieprzestrzeganiu zasad równego traktowania, przejrzystości i niedyskryminacji w związku z organizowanymi przez krajowe organizacje przetargami na zakup sprzętu ATM, podczas gdy organizacja Eurocontrol powinna stosować uregulowania w zakresie procedury udzielania zamówień publicznych przewidziane w przepisach wspólnotowych lub przynajmniej ogólne zasady równego traktowania i przejrzystości.
- 97 Skarżąca twierdzi, że istnieje niejasność w odniesieniu do roli Eurocontrolu pełnionej z jednej strony w przypadku proponowania projektów i wybierania

przedsiębiorstw realizujących prototypy, a z drugiej strony w przypadku występowania tej organizacji w charakterze konsultanta dla administracji krajowych. Zdaniem skarżącej, owa niejasność oraz wynikające z niej problemy zostały odnotowane przez samą Komisję w sprawozdaniu na temat stosowania dyrektywy 93/65.

98 Skarżąca dodaje, że poprzez usługi wsparcia oferowane przez Eurocontrol administracjom krajowym podczas przeprowadzania procedur przetargowych normy o charakterze fakultatywnym stają się w rzeczywistości elementami obowiązkowymi dla instytucji zamawiających. Miało to mieć miejsce w szczególności w przypadku dwóch procedur przetargowych w Hiszpanii i Niderlandach. Skarżąca uważa, że przedsiębiorstwo, które uczestniczyło w przetargu i uzyskało zamówienie na realizację prototypu standardowego sprzętu ATM, w ten sposób odnosi dwukrotnie bezprawną korzyść: po pierwsze, w trakcie arbitralnej selekcji, która doprowadziła to przedsiębiorstwo do wygrania przetargu na realizację prototypu, a po drugie, może ono następnie zostać wybrane w ramach krajowych procedur przetargowych.

99 Skarżąca powołuje się także na pismo z dnia 3 listopada 1998 r. (zob. pkt 12 powyżej). Jej zdaniem pismo to dowodzi, że Komisja sama była przekonana, że Eurocontrol nadużył pozycji dominującej, ponieważ zarzuty nieważności sformułowane w skardze potwierdzone zostały we wszystkich punktach za pomocą wątpliwości i rozważań wyrażonych w tym piśmie. Komisja miała w ten sposób przyznać otwarcie dyskusyjny charakter roli pełnionej przez Eurocontrol, jak również istnienie wskazywanych przez skarżącą zakłóceń konkurencji. Skarżąca stwierdza, że pismo z dnia 3 listopada 1998 r. dowodzi w sposób oczywisty w szczególności faktu, że służby Komisji uznały, iż działalność Eurocontrolu objęta skargą do Komisji była działalnością gospodarczą, i że z tego powodu podlegała ona wspólnotowym regułom z zakresu konkurencji, jak również że zakłócenia konkurencji wynikające z zachowania Eurocontrolu były bezsporne i dużej wagi.

- 100 Komisja podkreśla, że w pkt 34 zaskarżonej decyzji, w przeciwieństwie do twierdzeń skarżącej, posiłkowo zbadała ona co do istoty zachowania kwestionowane przez skarżącą w związku z działalnością Eurocontrolu związaną z udzielaniem wsparcia na rzecz organów administracji krajowych. Jednakże z badania tego wywnioskowała ona, że wspomniana działalność nie naruszała reguł konkurencji.
- 101 W odniesieniu do pisma z dnia 3 listopada 1998 r. Komisja uważa, że wnioski wyciągane z niego przez skarżącą są konsekwencją błędnego zrozumienia przez nią treści tego pisma.

Ocena Sądu

- 102 Należy podkreślić, że kwestie podniesione przez skarżącą w ramach niniejszego zarzutu dotyczą w rzeczywistości dwóch odrębnych przypadków. Pierwszy przypadek dotyczy udzielania przez Eurocontrol zamówień na dostawy we własnych celach związanych z działalnością uznaną poprzednio za niemającą charakteru gospodarczego. W związku z tym, że ten przypadek nie dotyczy wsparcia udzielanego przez Eurocontrol na rzecz organów administracji krajowych, należy go pominąć w ramach badania zarzutu drugiego, który jest ograniczony do działalności związanej z udzielaniem wsparcia.
- 103 Przypadek drugi dotyczy udzielania zamówień przez organy administracji krajowej, w których Eurocontrol uczestniczy w charakterze konsultanta w trakcie opracowania specyfikacji lub w procedurze selekcji.

- 104 W odniesieniu do tego przypadku w pierwszej kolejności należy zaznaczyć — co słusznie podkreśliła Komisja — że jedynie organy administracji krajowych są instytucjami zamawiającymi i z tego tytułu są uprawnione do podejmowania decyzji, a więc są one odpowiedzialne za przestrzeganie właściwych przepisów dotyczących udzielania zamówień. Udział Eurocontrolu jako doradcy nie jest ani obowiązkowy, ani nawet systematyczny. Zgodnie z art. 2 ust. 2 lit. a) konwencji ma on miejsce wyłącznie na wyraźny wniosek zainteresowanych organów administracji. Skarżąca podkreśliła fakt, że w przypadku zwrócenia się przez dany organ administracji do Eurocontrolu z wnioskiem o usługi doradcze organizacja ta ma w zasadzie możliwość wpływu na wybór dokonywany przez ten organ administracji w ramach procedury przetargowej. Jednakże skarżąca nie wykazała, że w konkretnym przypadku Eurocontrol w rzeczywistości wpłynął na decyzję o udzieleniu zamówienia danemu oferentowi, i to z innych względów niż poszukiwanie najlepszego rozwiązania technicznego po najbardziej korzystnej cenie.
- 105 W drugiej kolejności należy przypomnieć, że na podstawie art. 82 zdanie pierwsze WE stwierdzenie nadużycia pozycji dominującej danego przedsiębiorstwa zakłada, po pierwsze, istnienie pozycji dominującej tego przedsiębiorstwa na danym rynku, a po drugie, nadużywanie tej pozycji dominującej na wspólnym rynku lub na znacznej jego części.
- 106 Skarżąca ani w swoich pismach do Sądu, ani na rozprawie nie zajęła stanowiska w kwestii określenia rynku właściwego i dominującej pozycji Eurocontrolu na tym rynku, którym ewentualnie mógłby być rynek doradztwa w dziedzinie procedur udzielania zamówień na dostawę sprzętu ATM lub też ogólnie rynek doradztwa technicznego.
- 107 W odniesieniu do pojęcia nadużycia pozycji dominującej Sąd przypomina, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem jest ono pojęciem obiektywnym, które oznacza zachowania przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą, które mogą wpłynąć na strukturę rynku, na którym właśnie z uwagi na obecność tego

przedsiębiorstwa stopień konkurencji jest już osłabiony, i które to zachowania wskutek użycia innych środków od tych, które są stosowane w warunkach normalnej konkurencji pomiędzy produktami lub usługami w oparciu o transakcje podmiotów gospodarczych, stanowią przeszkodę w utrzymaniu istniejącego poziomu konkurencji na rynku lub w rozwoju tej konkurencji (wyrok Trybunału z dnia 3 lipca 1991 r. w sprawie 62/86 AKZO przeciwko Komisji, Rec. str. I-3359, pkt 69 oraz wyrok Sądu z dnia 7 października 1999 r. w sprawie T-228/97 Irish Sugar przeciwko Komisji, Rec. str. II-2969, pkt 111).

- 108 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że skarżąca nie wskazała na zachowanie Eurocontrolu w ramach działalności w zakresie doradztwa na rzecz organów administracji krajowych, które spełniałoby powyższe kryteria. Nie wskazała ona przede wszystkim, jakie środki „inne od tych, które są stosowane w warunkach normalnej konkurencji pomiędzy produktami lub usługami w oparciu o transakcje podmiotów gospodarczych”, zostały wykorzystane przez Eurocontrol. W związku z tym, że Eurocontrol w istocie nie wykonuje żadnej działalności na rynku dostawy sprzętu ATM i nie ma w nim żadnego interesu o charakterze finansowym lub gospodarczym, wydaje się nawet, że żaden stosunek konkurencji nie może istnieć między tą organizacją a skarżącą lub jakimkolwiek innym przedsiębiorstwem działającym w tym sektorze. Nie wydaje się w szczególności, żeby Eurocontrol mógł zyskać jakąkolwiek przewagę nad konkurencją z powodu możliwości wpłynięcia za pośrednictwem oferowanych przezeń organom administracji krajowych usług doradczych na wybór przez te ostatnie dostawców sprzętu ATM korzystny dla pewnych przedsiębiorstw.
- 109 Skarżąca nie udowodniła zatem oczywistego błędu w ocenie po stronie Komisji w odniesieniu do popełnienia przez Eurocontrol naruszenia art. 82 WE.
- 110 Stwierdzenia tego nie podważa pismo z dnia 3 listopada 1998 r.
- 111 Zarzuty skarżącej, zgodnie z którymi pismo to dowodziło faktu, że Komisja sama była przekonana o tym, że Eurocontrol nadużył pozycji dominującej (zob. pkt 99

powyżej), nie znajdują bowiem oparcia w piśmie z dnia 3 listopada 1998 r. Jak stwierdzono powyżej (pkt 39), Komisja nie stwierdza w nim w żaden sposób, że działalność Eurocontrolu ma charakter gospodarczy, a zatem stosuje się względem niej wspólnotowe reguły z dziedziny konkurencji. Przeciwnie, pismo to precyzuje wyraźnie, że załączona do niego analiza została dokonana „bez uszczerbku dla stosowania wspólnotowych reguł [...] z dziedziny konkurencji”, w celu zbadania skutków, jakie działania Eurocontrolu, chociaż niemające charakteru gospodarczego, mogą jednak wywołać w odniesieniu do konkurencji między przedsiębiorstwami wykonującymi działalność w sektorze sprzętu ATM.

- 112 Okoliczność, że Komisja, kwestionując stosowanie prawa konkurencji w niniejszym przypadku, sformułowała jednak w tym piśmie pewną liczbę krytycznych uwag dotyczących niektórych rodzajów działalności Eurocontrolu, wcale nie wykazuje, że Komisja sama była przekonana o bezprawności zachowania Eurocontrolu z punktu widzenia reguł konkurencji, lecz świadczy o chęci uświadomienia Eurocontrolu przez Komisję o konsekwencjach, jakie działalność tej organizacji — chociaż niepodlegająca wspomnianym regułom — może jednak wywierać na konkurencję między przedsiębiorstwami działającymi w danym sektorze, tak by zachęcić tę organizację do zmniejszenia w miarę możliwości tych niekorzystnych skutków. Wspomniane pismo nie może natomiast służyć za podstawę zarzutów skarżącej.
- 113 Z powyższego wynika, że drugi zarzut należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na naruszeniu istotnych wymogów proceduralnych

- 114 Powołując się na pewne decyzje sądów wspólnotowych dotyczące obowiązku badania skarg do Komisji oraz obowiązku uzasadnienia decyzji, skarżąca stwierdza,

że w niniejszym przypadku Komisja uchybiła swoim obowiązkom. Skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja jest niewłaściwie uzasadniona oraz że Komisja „prawdopodobnie” naruszyła jej prawo do obrony w trakcie postępowania poprzedzającego wniesienie skargi.

W przedmiocie zarzutu opartego na braku uzasadnienia

— Argumenty stron

- 115 W odniesieniu do kwalifikacji działalności Eurocontrolu będącej przedmiotem skargi do Komisji skarżąca podnosi, że Komisja nie zbadała w prawidłowy sposób kwestii, czy wspomniana działalność miała charakter gospodarczy. Skarżąca dodaje, że zamiast ograniczenia się do stwierdzenia, że działalność prawotwórcza nie daje podstaw do wynagrodzenia, że opracowywanie norm jest działaniem w interesie ogólnym oraz prywatną działalnością o celu niezarobkowym oraz że działalność polegająca na udzielaniu wsparcia przybiera formę zwykłego wsparcia technicznego, które nie jest wynagradzane i jest udzielane wyłącznie na rzecz wnoszących o to organów administracji krajowych, Komisja powinna była dokonać pełnej analizy właściwego orzecznictwa w celu uzyskania rozstrzygnięcia znajdującego zastosowanie w niniejszym przypadku. Wskazując na uzasadnienie zaskarżonej decyzji dotyczące kilku kwestii, skarżąca podnosi, że analiza Komisji złożona jest z kilku linijek tekstu, podczas gdy ona sama przedstawiła dużą liczbę okoliczności i argumentów na poparcie swojej skargi do Komisji. Skarżąca stwierdza także, że treść zaskarżonej decyzji nie przedstawia powodu, z którego Komisja stwierdziła o wykluczeniu w tym przypadku zachowania Eurocontrolu noszącego znamiona nadużycia.
- 116 Komisja przypomina, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach uzasadnienia decyzji wydawanych przez nią w celu zagwarantowania stosowania reguł konkurencji jest ona zobowiązana do zajmowania stanowiska w przedmiocie wszystkich argumentów podnoszonych przez zainteresowanych na poparcie ich skargi.

— Ocena Sądu

- 117 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że uzasadnienie, jakiego wymaga art. 253 WE, powinno przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji wspólnotowej, która wydała kwestionowany akt, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji w celu obrony ich praw, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji, w szczególności do treści aktu, charakteru powołanych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu informacji mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne okoliczności faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 253 WE, winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (zob. wyrok Sądu z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie T-231/99 Joynson przeciwko Komisji, Rec. str. II-2085, pkt 164 i 165 wraz z cytowanym orzecznictwem).
- 118 W szczególności w uzasadnieniu decyzji oddalającej skargę w sprawie naruszenia reguł konkurencji Komisja nie jest zobowiązana do zajmowania stanowiska wobec wszystkich argumentów podniesionych przez zainteresowanych na poparcie tej skargi do Komisji. Wystarczy bowiem, aby Komisja przedstawiła fakty oraz odpowiednie rozważania prawne o zasadniczym znaczeniu dla treści decyzji (zob. wyroki Sądu z dnia 30 listopada 2000 r. w sprawie T-5/97 Industrie des poudres sphériques przeciwko Komisji, Rec. str. II-3755, pkt 199 wraz z cytowanym orzecznictwem oraz ww. wyrok w sprawie FENIN przeciwko Komisji, pkt 58).
- 119 W niniejszym przypadku wydaje się, że Komisja spełniła ciężący na niej obowiązek uzasadnienia. Jak słusznie zaznacza Komisja, wskazała ona jasno w pkt 28 i 29 zaskarżonej decyzji główny powód oddalenia złożonej do niej skargi, czyli fakt, że kwestionowana działalność Eurocontrolu nie była działalnością gospodarczą w rozumieniu orzecznictwa Trybunału. Komisja wskazuje w szczególności na swoje pismo z dnia 15 czerwca 2000 r. (zob. pkt 14 powyżej), w którym wyraziła i uzasadniła w istocie to samo stanowisko. W pkt 30–34 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała w odniesieniu do każdego rodzaju kwestionowanej działalności szczególne

powody decydujące o takim rozstrzygnięciu. W odniesieniu do działalności w zakresie rozwoju i zakupu prototypów i systemu praw własności intelektualnej, jak również w odniesieniu do działalności w zakresie udzielania wsparcia na rzecz organów administracji krajowej Komisja dodatkowo wyjaśniła także powód, z którego nawet przy uznaniu tej działalności za działalność gospodarczą, stwierdziła ona, że nie nastąpiło naruszenie prawa konkurencji.

- 120 W tym względzie należy przypomnieć, że brak uzasadnienia lub niewystarczające uzasadnienie stanowi zarzut oparty na naruszeniu istotnych przepisów formalnych, który jako taki jest odrębny od zarzutu opartego na wadliwości uzasadnienia wspomnianej decyzji, którego kontrola jest przeprowadzana w ramach badania zasadności zaskarżonej decyzji (wyrok Sądu z dnia 7 listopada 1997 r. w sprawie T-84/96 Cipeke przeciwko Komisji, Rec. str. II-2081, pkt 47). Fakt, że Sąd nie rozpatrzył niektórych rozważań przedstawionych przez Komisję w zaskarżonej decyzji, nie stoi więc na przeszkodzie uznaniu, że w niniejszym przypadku obowiązek uzasadnienia został spełniony.
- 121 Z powyższego wynika, że zarzut oparty na braku uzasadnienia należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu opartego na ewentualnym naruszeniu prawa do obrony

— Argumenty stron

- 122 Skarżąca uważa, że w świetle obecnie dostępnych informacji oraz dokumentów załączonych do zaskarżonej decyzji nie została ona właściwie poinformowana o działaniach podjętych przez Komisję na etapie dochodzenia w sprawie złożonej do niej skargi. Zdaniem skarżącej, Komisja w szczególności nie wymieniła uwag, pism i analiz, niewątpliwie licznych, na podstawie których przygotowała swoją ocenę. Zdaniem skarżącej stanowi to naruszenie ogólnej zasady przejrzystości postępowania administracyjnego.

- 123 Komisja stwierdza, że zarzut ten oparty jest na założeniu, że wydając zaskarżoną decyzję, Komisja z pewnością oparła się na dużej liczbie dokumentów, o których skarżąca nie wiedziała. Komisja stwierdza, że w piśmie z dnia 25 września 2003 r. (zob. pkt 14 powyżej) szczegółowo wskazała ona dokumenty stanowiące podstawę jej oceny, o których skarżąca była w pełni poinformowana i mogła przedstawić swoje stanowisko. Komisja dodaje, że wszystkie istotne elementy, które uwzględniła przy rozpatrywaniu skargi, zawarte były w spornych dokumentach. Komisja uznaje zatem, że nie miało miejsca naruszenie prawa do obrony wskazywane w sposób domniemany przez skarżącą.

— Ocena Sądu

- 124 W pierwszej kolejności należy zauważyć, że zarzuty skarżącej dotyczące domniemnego istnienia dużej liczby nieznanych jej dokumentów są bardzo niedokładne. Jeżeli bowiem nie można żądać od skarżącej zidentyfikowania spornych dokumentów, ponieważ właśnie twierdzi ona, że Komisja jej o nich nie poinformowała, należy stwierdzić, że skarżąca nie przedstawia chociażby wskazówek, które mogłyby uwiarygodnić okoliczność, że dokumenty takie istnieją i że były one rozstrzygające przy przygotowywaniu zaskarżonej decyzji. Jedyny konkretnie wskazany przez skarżącą dokument, który nie został wymieniony w piśmie z dnia 25 września 2003 r., czyli pismo z dnia 3 listopada 1998 r., został następnie przedstawiony przez Komisję. Jak stwierdzono powyżej, pismo to nie ujawniało okoliczności, które mogłyby znacznie wpłynąć na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie (zob. pkt 36–39 powyżej), a skarżąca była poinformowana zarówno o jego istnieniu, jak i w istocie o jego treści.
- 125 We wniesionej do Sądu skardze skarżąca stwierdza, że „w sposób oczywisty doszła” do wniosku, że nie została właściwie poinformowana o działaniach podjętych przez Komisję na etapie dochodzenia „na podstawie dokumentów załączonych do decyzji

Komisji”. Jednakże zaskarżona decyzja nie zawiera załączników. Skarżąca nie precyzuje, o jakie załączniki chodzi, ani też jakie elementy w tych nieokreślonych dokumentach pozwalałyby jej na wyciągnięcie takich wniosków. Zarzut skarżącej, zgodnie z którym Komisja miała się posłużyć dużą liczbą dokumentów, o których skarżąca nie została poinformowana, nie został więc w żaden sposób oparty.

- 126 Komisja stwierdza ponadto, że nie istnieją właściwe w niniejszej sprawie dokumenty inne niż te wymienione w załączniku do pisma z dnia 25 września 2003 r. Stwierdzenie to zdaje się potwierdzać ocena prawna Komisji, która w oparciu o powołany powyżej wyrok w sprawie SAT Fluggesellschaft uznała, że sporna działalność Eurocontrolu, ogólnie rzecz biorąc, nie miała charakteru gospodarczego, a w każdym razie zachowania zarzucane Eurocontrolowi nie naruszały wspólnotowych reguł z zakresu konkurencji. W zaskarżonej decyzji ocena ta mogła być bowiem uzasadniona na podstawie samych dokumentów wskazanych w decyzji na jej poparcie i w przeciwieństwie do twierdzeń skarżącej nie było konieczne przeprowadzenie analizy technicznej lub dogłębnego badania skutków, jakie działania Eurocontrolu mogłyby wyrzucić na konkurencję w omawianym sektorze.
- 127 Z powyższego wynika, że zarzut oparty na naruszeniu prawa do obrony należy oddalić.
- 128 W konsekwencji zarzut trzeci należy oddalić.
- 129 Z całości powyższych rozważań wynika, że skargę o stwierdzenie nieważności wniesioną przez skarżącą należy oddalić.

5. W przedmiocie wniosków o zarządzenie środków dowodowych

Argumenty stron

- 130 W skardze wniesionej do Sądu, jak również w piśmie złożonym w dniu 27 kwietnia 2005 r. skarżąca przedstawiła wnioski o zarządzenie środków dowodowych. Pierwszy wniosek dotyczy przedstawienia przez Komisję wszystkich dokumentów opracowanych przez jej służby w związku z niniejszą sprawą oraz wszystkich dokumentów otrzymanych przez Komisję od Eurocontrolu i dotyczących skargi do Komisji, jak również odpisów analiz technicznych, które zdaniem skarżącej zostały przeprowadzone przez jej urzędników lub niezależnych ekspertów. Drugi wniosek dotyczy, po pierwsze, przesłuchania w charakterze świadków poprzednich dyrektorów generalnych DG ds. Konkurencji oraz DG ds. Transportu Komisji, jak również poprzedniego dyrektora generalnego Eurocontrolu w przedmiocie treści pisma z dnia 3 listopada 1998 r. oraz załączonej do niego analizy, a po drugie, przedstawienia przez Komisję dokumentów wymienionych przez nią z Eurocontrollem po dniu 3 listopada 1998 r.
- 131 Komisja sprzeciwia się wnioskom skarżącej, stwierdzając, że przesłuchanie wskazanych osób nie może ujawnić okoliczności użytecznych dla badania zaskarżonej decyzji oraz że nie istnieją żadne inne dokumenty właściwe niż te wyliczone w piśmie z dnia 25 września 2003 r.

Ocena Sądu

- 132 W świetle całości powyższych rozważań wydaje się, że Sąd mógł skutecznie rozstrzygnąć na podstawie żądań, zarzutów i argumentów przedstawionych w trakcie procedury pisemnej i ustnej oraz na podstawie przedstawionych dokumentów.

- 133 W tych okolicznościach należy oddalić złożone przez skarżącą wnioski o zarządzenie środków dowodowych.

W przedmiocie kosztów

- 134 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, zgodnie z żądaniem Komisji należy obciążyć ją kosztami postępowania.
- 135 Zgodnie z art. 87 § 4 akapit trzeci regulaminu Sąd może postanowić, że interwenient pokryje własne koszty. W niniejszej sprawie interwenient popierający Komisję pokryje własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (druga izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Skarga zostaje oddalona.**

2) SELEX Sistemi Integrati SpA pokrywa własne koszty oraz koszty Komisji.

3) Europejska Organizacja ds. Bezpieczeństwa Żeglugi Powietrznej pokrywa własne koszty.

Pirrung

Meij

Pelikánová

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 12 grudnia 2006 r.

Sekretarz

Prezes

E. Coulon

J. Pirrung

Spis treści

Ramy prawne	II - 4804
1. Podstawy prawne Eurocontrolu	II - 4804
2. Prawo wspólnotowe	II - 4805
Okoliczności leżące u podstaw sporu i postępowanie poprzedzające wniesienie skargi	II - 4809
1. Rola i działalność Eurocontrolu	II - 4809
2. Postępowanie poprzedzające wniesienie skargi	II - 4811
Postępowanie przed Sądem i żądania stron	II - 4815
Co do prawa	II - 4817
1. W przedmiocie dopuszczalności wniosku skarżącej o stwierdzenie nieważności lub zmianę zaskarżonej decyzji	II - 4817
2. W przedmiocie dopuszczalności nowych zarzutów skarżącej	II - 4818
Uwagi stron	II - 4818
Ocena Sądu	II - 4819
3. W przedmiocie dopuszczalności podniesionego przez interwenienta zarzutu opartego na immunitacie wynikającym z międzynarodowego prawa publicznego	II - 4821
4. W przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności	II - 4823
W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na oczywistym błędzie w ocenie w odniesieniu do zastosowania art. 82 WE względem Eurocontrolu	II - 4824
W odniesieniu do działalności w zakresie normalizacji technicznej Eurocontrolu	II - 4826
— Argumenty stron	II - 4826
— Ocena Sądu	II - 4828
	II - 4855

W odniesieniu do działalności w zakresie badań i rozwoju, a w szczególności w zakresie zakupu prototypów oraz systemu praw własności intelektualnej	II - 4832
— Argumenty stron	II - 4832
— Ocena Sądu	II - 4832
W odniesieniu do działalności polegającej na udzielaniu wsparcia organom administracji krajowych	II - 4837
— Argumenty stron	II - 4837
— Ocena Sądu	II - 4838
W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na oczywistym błędzie w ocenie w odniesieniu do popełnienia przez Eurocontrol naruszenia art. 82 WE	II - 4841
Argumenty stron	II - 4841
Ocena Sądu	II - 4843
W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na naruszeniu istotnych wymogów proceduralnych	II - 4846
W przedmiocie zarzutu opartego na braku uzasadnienia	II - 4847
— Argumenty stron	II - 4847
— Ocena Sądu	II - 4848
W przedmiocie zarzutu opartego na ewentualnym naruszeniu prawa do obrony	II - 4849
— Argumenty stron	II - 4849
— Ocena Sądu	II - 4850
5. W przedmiocie wniosków o zarządzenie środków dowodowych	II - 4852
Argumenty stron	II - 4852
Ocena Sądu	II - 4852
W przedmiocie kosztów	II - 4853